

RP. 1-73
 K34
 AMK/82
 DEC 7 1945
 H. M. Mohlabe,
 Bethany Mission,
 K34/82
 Subsections of P. O. Trichardt's
 Mohlabe's tribe
 DEC 6 1945 (cont.)
 29/11/1945.

P. 3
 Dikōō tša Sethšaba. L. 0-0

Mohlabe, Masūma, Masete, Popo-
 la, Makōkō-ōpā, Raxanya, Mongale,
 Seai, Maseōkōna, Lokweng, Thob-
 etšane, Mahl-kōna, Matsela-no-
 kana, Tshane, Malesa, Moyene,
 Maxomane, Sebale, Morēi, Thekw-
 ane, Lewep, Mokuhla, Makōpa,
 Maile, Sexōbēla, Moxōpe, Rāthš-
 ōši, Masīli, Byane, Mafaxō le Ma-
 latši, Sexōkō, Šōane, Maleto,
 See-rane, Selehis.

Mohlabe ke yēna nōō ya sethšaba
 ditaba tša xaxwe dišētšē dihlahuš-
 tšwe. Ke baxa Mohlabe wa tswē-
 le ya mokwala wa mahūledi a
 moxōši, ba boya sexōdikane moset-

750

K34/82

eng, xare mafuladi a moxōsi, ka
 ra moxo o mabēle moenywa hlōle
 mo a tša xōraba mafōtla, se xōdi-
 kane reiša moanō, ke boya setala-
 taleng. Re bina tloa, keena Batuba,
Mašuma, ba bina tloa, ke Batu-
 batse. Mašumu le Mohlabe ke ba,
 na ba mosadi ka a tee, le yēna di-
 taba tša mo ba tšweto dihlalusi-
 tšwe. Ke a tla fumana sefane
 senda, koile ke papawō bōna Mohla-
 Setopane, sa nna muludi tša
 ka sella molapo medudi ya tšw
 a ka dijate, a sa phela, ke aye,
 ke roma Mašumu a xana, a
 sakwe se we papawē aye a
 sedirē, byale a roma moratho, yē-
 na a dumēla, byale moxhalabye a
 ruta moratho dilā tša boxōsi ka

750

K34/82

3

moka, empa are xo Mohlabe le ke nka
 hwa, o seke wa tala wa bana bokō-
 ti, wena bokōti bya xaxo ke tšēlō
 o tla bōna dilō ka moka dixokela.
 A wa kxōši ya batho ya hwa, byale
 ka moratō xa sellō, ba be ya Ma-
 šumu setulong sa bokōti. Byale
 lebaka la xolema la fihla, letšatši
 la fiša kudu, byale setšaba sa
 iša dillō xo kxōši, byale kxōši yare
 xa ke tšebe selo, aretse xe Hwebe
 are a ratile. Letšatši la tšwela
 pele le xo fiša, xo fihlēla ba kxōma-
 na le batseta ba kxōši, ba be fēlwa
 byale kxōši ere, nna xa ke tšebe pu-
 la, papa o hwile le dilhare a sa
 nkaetša, byale ba bangwē bare, nke
 le butšise moratšo ka xobane ke yē-
 na yo a xofēla a moroma roma, m-

750

K34/82

4

ohlomong yêna o molaetše, a wa ba khalabane, ba mutšōša, ka sephiring kxoti e sa dibōne le kōkwa e sa kwe, a wa moratšo a re, xa ke tsebe setō, fêla tlohang ke lekišê, a diwa ka mokwa o a laetšwego ka ôna, pula e kholo yana, byale ba lema mašema, mabêlê a ile kowa e le letšwego, letšatšê la xoma la fisa kudu, mabêlê a ôna, byale ba batsa kxoti xore mollō wa re bolaya, kxoti a re, ke ile ka le batsa xore ka ke tsebe setō, mabapi le pula, byale ba xoma ba bolêla le moratšo ka sephiring, moratšo a re, batsang kxoti, e seng nna, ka na mowe ke moka ba tšōša meferefere, byale se tšōšaba ka moka sa êma le moratšo, ka bana la xo tseba pula, ka xobane kxale xe bare matšo ke kxoti bura xe

750

K34/82

5

a tseba pula, ba bangwê ba êma
 le moxolwane, byule bala ba xoêma
 le moratho ba roma masoxana Maxa-
 kala, xo ba tsibisa taba e, a wa ba
 Maxakala, ba roma batho ba xotla
 xo bôna taba e, byule le bôna bare, xo
 moxolwane, ka bana la xone ka o tsebe
 pula o ka seke wa ba kxoš, o nyaka
 xo palakanya le šaba le la tholani, m.
 ahutlutlu a lle motong ka o tee, we-
 na o swanetšê xotloxa, kemoka a
 napa a tloxa a go dula monamall-
 a. Ka morato a xoma a boya, are,
 xo ~~m~~ Mohlabe thobêla, a wa ditaba
 difêla, he moka ba moxafêla mmô-
 to wa mabotane, xone a buše seth-
 šaba sa xôna, a dumêla. Bana
 batxwê sašane sa bôna bare ke
 bôna ba xa Matimmi, bakeng sa Mo-

K34/82

6

750

tibatse, le yēna Mohlabe a napa are,
 bana ba xaxwê ke ba xa Mohlabe, ba
 bitša ka maina a bo papa a bōna.
 Mohlabe o ile a bēlwa, mohlantso mo-
 hlaba o thōma xōropolwa fase, moh-
 lang o we ba Phalaborwa ba ile a
 re feteng, nana e batse e kowa tlang
 byale, are ke sešela ke lebeleletse m-
 ohlaba o, ke mona ke ba xa Mohlabe,
 byale ba phalaborwa bare šalantso, ba-
 re sepelelang lena ba xa šaai, ke xore
 ba xohlaka kxōš. Mašumu xe a ekheta
 are, Mašumu o boye sekxwêše manā
 malla xa^mna kxōpa dibanudi xore o
 kxōmo xwa re motšo, nna re bot boye
 se xōdikane mo seteng, xa ra Matome
 o thata, xa ra mohlaka o fetša ke ma-
 budi, se xōdikane seiša manā re bo-
 ya setalataleng.

750

K34/82

7

Maseō kōma, ke Mašumu, byale
 pa pa tō bona oile a tšeya ba-
 sadi ba babedi; byale mosadi yo
 mongwē yaba mamonyadiwe, byale
 Mabatla a hwa, moratho wa
 xaxwe a sala a šerēla, lei-
 na la moratho ebe ele Monga-
 di, le yēna a nata mosadi yola
 a xoba a nata moxolo wa xaxwe
 are, xo mosadi wa mamonyadi-
 we, o fana boxōbe, fēla morō-
 xō, a dini, bo noewa moratha.
 Byale motho yo mongwē le yo m-
 ongwē ya tšapo, xe a lumana
 xore dijō ka xa mamorathwe di
 fedile, bare fēla dijō dijedile
 dišetšē xa bomorata, byale mos-
 adi yo yaba ona le ngwana wa
 mošema nyal le yomonyōwē wa

750

K34/82

8

ngwanenyanana, byale mošema-
 nyana a xola a bōna, le xokwa na
 mokxwa o ba diatō matwē ka
 ōna, a ba a tšeya mošadi, em-
 pa sefane a sa nobitšā ka M-
 ašummi, byale mošadi wa xa-
 xwē a bēlēja ngwana wa moš-
 emanyana, leina a morēla la
 papatwe, am ke. Mabatta, byale
 ka mokxwa o we ka xobōna le xo-
 kwa, xe batho ba xa Mašummi
 bare, nna xa penna wa xabō,
 ke nna moratša, ana a ipitšā
 le xo ethēta ka xone, kenne wa-
 ngwana wa sešōma sa moš-
 ha, sešōma ke leina la mma-
 xē. A wa a dia byale xo fiklē-
 la, a eba le setšaba, banapa
 ke moke ke ba xa Masešōma.

750

K34/82

9

Ke ba bina tlou, le yōna ke kxōō
 e kxolo moethōbe. Serēto sa
 bōna bare, ke tēna ba xa Mase-
 ōkōma sa moratha, re bōya
 sekxwešē monamulla xa mma
 kxopa dibameli xore kxomo xwa
 re motho, re bōya se xōdikane
 moeteng, xare madome o thōta
 xare mohlaka o fetša ke mabu-
 di, se xōdikane re iša moanō, re
 bōya setalataleng. ~~Ke baruibadi~~
Mathsela-mhana - Mathsela-
 nonana ba ipitšē ka sefeme
 sa xa Mahlabē, empa le
 ke ba ipitšē byale ba xa Moh-
 labē ba tšēya ba tedi ba bōna
 xo supētšā bana xore bathob-
 ana xa se ba xa Mohlabē, ba
 di e kxōxōmetsā. Bahlaxile ka

750

K34/82

10

mokwele o, mma bona oile a kopiwa
 esale kxuebe, a tōpa ke monna
 wa xa Masede, byale a ya a mm-
 e a mošate, byale ba mošete bare
 xo Masede sepela o dula nae.
 leina la mosadi ke ngwana-
 mpomō, a wa a dula nae,
 mosadi a bēlēt a ngwana wa
 mošemanzana leina ke Mapēke-
 Ha, byale Mapēketla are xaxola a
 tšeya mosadi xa Masede mowe
 lapeng lewe a leyo xolōna, xe ba-
 tho ba thōma xo makala, are a wa
 le seke la makala, nna ke nna
 Mahlabe, eseng Masete, yaba ke
 mokwele o matšene, leina la mosadi ke
 Mapurane. Byale Mapēketla a
 ya a tšena ka kxōrong ya moša-
 te, a tšabale le mohumayadi, Mok-

750

K34/82

11

xadi, mosadi a bēlētā ngwana wa
 mošēmanyana, leina yaba Mafetha,
 yo we e leto kxodi ya ka Mohlabe. Bya-
 le ba xolo ba sekhāba bare, moloko o
 He wa ka mabakane ya ra ngei ka-
 opa se namēla le fatō ba xolo ba
 sa le namele. Ka bane mobaithw-
 ayo. Byale Mafetha o thwetse se-
 thšaba se sentse, empa ba no e-
 thēta ka seieto ra ka Mohlabe, e-
 mpa le xaxole byale, xo tsibya xa bo-
 tse xone a se bōnd mong ba xa
 Mohlabe, le xe mong kxōrō ya Mo-
 hlabe e bolela ditaba tōa malapa
 xa ba ba batsē, xoba ba bolela dita-
 ba tōa sephiri le sekhāba, xa ba
 dumelwa xone ba bē xōna, empa
 ba ka fase xa mušō wa Mohla-
 be.

750

DEC 6 1945

K34/82

DEC 6 1945

A

Moyene. Ke ba bina nku, xe ba
 Hila fihla mo nareng e, ba tšwa
 ba le Nakômê. Modirô wa bôna
 o moxolo ke xobêtha dikômama le me-
 rora, le bangaka, sefame sa xabô
 sannete ke baya Bokane, e be e le
 setšaba se sepele xe babe ba sa
 dula nakômê, e le dikxosi. Baile
 ba tloxa bale Maroteng baya ba
 fihla Nakômê, Kxosi e be e le Mo-
 kôlôkôto e Kaba wa Kxomo le ka mo-
 nêta byang. Baile xe ba fihla Na-
 kômê ba fumana diphôpôlô tše
 dintši, yo mongwe wa bôna a babya
 ba Kxobakanya matsika, ba a bet-
 eletsä ka mollô, ba nyaka xo a pe-
 ya molwetši sekoma, matsika xe
 a o hwa mollô a thama xo mômô
 xana yaba selô setee, a di a

750

K34/82

13

thapi, ba rona anya mekhora ba
 e dira meuba, byale ba khobaka-
 nya mafika ba a beša mollōng, b-
 a butšēšā mollōka mauba, me-
 ba ba dira e medi, o mangwē ka
 theko, e ngwē o mangwē le ōna byale
 byale ba xātsā mollō xare. Ke ba bu-
 tšētšētšē mafika a mōmōkane ke
 moka ba a tsešā, xosasa xe boša
 ba tsoxēla xōna, ke moka ba yo a
 natla ka lefika ba beile xōdima
 ka lefika le lengwē. Ke moka ba
 napa ba thōma xōmula, matsēpē le
 marumō, le dipanero, bohlatse, ke
 sale nasō, o bile a ntšūpa, Madon-
 me Moyene, mphathō ke molau.
 Baile xe ba dutšhi mowe ba xa s-
 elema-tšela, ba fihla ba dula ka
 fase xa taolo ya xa lokane, ka

750

K34/82

14

morato, ba xa selema-tsela ba bōna
 ditxanebe tša xa sokane, byale bane,
 xo sokane re nyana xo fēpa ditxane
 re tšee mosadi o wena sokane, by-
 yale sokane a dumêla, ba tšeya
 mosadi ngwana sokane. Ba we ba
 xa selema-tsela e be bana lekkoši
 ya bōna ke Makêkêle, ke yēna yo
 we wa xo tšeya ngwana sokane.
 Byale mosadi a bēlêna ngwana wa
 mošema nyana bane ke Pame, by-
 ale ngwana yo a tloxa a tla xa
 makholo wa xaxwe, xo lēlwa batlax-
 alo. Xwa fihla lebaka lewe sokane
 ne a nyakato xo bolatšā, a wa a
 bolatšā bana, byale ngwana yēna
 mong wa xaxwe a seke a dumêla
 xore ngwana a bolle, oile xe a du-
 tšī ka xae, a kwa ba xwea ba

750

K34/82

/5

xaxwe, ba ôpêla, na mphathong,
 a thšaba a ya a tsena, ba mosw-
 ara ba modira sewe ba dirileng
 ba bangwê. Byale ba xa selema-
 tsela ba fihla xa šokane bare, a
 e kaba o dirileng, khathe wa tsaba
 xore ngwana jo ke kxoš'i ya xa se-
 kma - tsela, byale na xotšalo šoka-
 ne o na le molato, nka be o moxakê,
 byale šokane are, xa kene molaê
 wa xore ke bolele le bathôka, na a
 šokane ke swanetše xore ke floxê
 ko bôna mo ke dula xo ke dule.
 A floxa a ya a dula moxakê, xe
 a dutš'i mowe a tiya dikomana,
 lefaseng la Maile, byale Maile a
 hlaba moxkoš'i are, ditau dialla,
 sebata kxomo banna, xe banna ba
 kiximêla ba fumana ele šokane

750

K34/82

16

byale bare xo yêna o mang, are, Kenna
 Sokane, o tšwa ka e, are, ke tšwa Ma-
 kôme, bare, xo yêna feta, a xana,
 byale ba thôma ntwa, Sokane a
 lenya Maile le Malets, bare xo So-
 kane, ore fentšhe, re loba ka naka
 la tšane, ba fa Sokane moradi
 yaba ke moka ntwa e fedile. Ka
 moratô Maile le Malets ba dira m-
 ano, ba ômêla mabyala, ba bitša
 Sokane, xore batšhe banwe byala nt-
 wa e fedile. Awa Kxosi Sokane
 aya, xe a fihla ba moalla ma-
 xôxô, a dula ka ntlong le ^bmakxôma-
 na ba xaxwe, ka moratô xa mo ba
 nwele mabyala, Kxosi Maile are,
 ba bolaeang, ba ba bolaya, ke moka
 setšhaba setšhaba, Sokane le
 seerane, ba šija dikômana ke

750

K34/82

17

xe ba tlilo fihla seleteng sa Mohlabe
 ba dumedisā, ba tsena ka Mašū-
 mu ke moka kxō, e ba moxêla.
 Sōkane le Moyene ke bana bam-
 pa ka etee, Moyene ke leina la
 Moratho, wa kxōi Sōkane, byale
 moyene ele ngana ya xoolafa,
 byale bana ba xoxwe, kabana la
 xo thsepa ke kxōi Mohlabe, banap-
 a bare, sefane sa bōna ke leim-
 a la papaxwe bōna. Sōkane le
 kanda mo seleteng sa Mohlabe
 o be a dumelethwe xo tija kōma
 seletō sa molako ke sena, ke
 Sōkane, nakōmē ke ya mesebe ke
 ya pākana tše di mamumu, yē-
 na Sōkane ee kōma, mong morapa
 wa xoduma, nakōmē mothwana wa
 mamomiki molala malōtla ele xore ditxo-
 lo di a molela.

750

K34/82

18

Tselane. O be a le seripa sa se-
 thhaba sa xa selama-tsela, ba-
 le ba xa Sokane baile xe ba klo-
 xa nakōme ba kōra nabo, xe ba
 elwa le Maile le Maletō, yēnd
 o be a eme le Sokane, xe ba xa
 Sokane ba fihla xa Mahlabe e
 be ele nabo. Empa ba xa Tse-
 lane baile ba dula kudu, ma-
 matukubye, ele ba mimi ruwi
 ba dikxomo, ke ba bina tam.
 Mahlo^hokhwane wa bōna ke Ma-
 kōnō. Serēto sa bōna sa leloko,
 Tselane ya boyaxo bofake bofa-
 ka maōla, bohlapa ka lebeso fēla
 metsi nkxono a le xōna, bofake veiša
 moanō se boye matatukubye a
 bokōne. Xana mowe matatuk-
 ubye e be ele bakōmana ba kxō'i

750

K34/82

19

Moletele. Ditaba tšena dibale-
 tšē ne Mafōrwane Tselane, mp-
 hathō wa xaxwē ne letuba.
 Šaai, ne mophalaborwa, oile a
 tloxa le sethšaba sa Batubatre
 xe ba feta Mohlabe, kxoxi ya
 bōna ne selote selote. Baile
 xe ba fihla ditshabeng tša diokē
 ba hwetšana kxoxi Mabōra, byale
 masotana a kitima a fihla pele,
 bare, xo Morena Mabōra, a hee
 selote watla o tla mokutellō
 o tla le dixomo le batho. Kemotla
 Morena Mabōra a tšhaba, Mo-
 rena selote a feta le sethšaba
 sa xaxwe. Ba tloxile phalaborwa
 ba buile xa Mohlabe, baile
 xe ba fihla manapeng e,
 mokhalabye Makwale Šaai a

750

K34/82

20

dumediša Mašumu, ke moka M-
 ašumu a ya a meya xa Mo-
 ena Mohlabe, byale Mohlabe, aye
 a wa xolukile, mo basaboeleng k-
 eteng namping ba boêla. Ke
 ba bina tlau, sewe seileyo sa
 dirêra xe ba fihlile Phalaborwa
 ba ile ba hwetšana kxosi ya se-
 thšaba sa xa Malatši, ba we eleyo
 ba Phalaborwa ba nnete, ba tšeya
 kxane le bōna, xone naa yo a nako
 le sethšaba se sentši ke mang,
 Malatši aye, yēna ona le sethšaba
 se sentši xo fetiša šaai, byale
 Malatši aye, xone ke a xeresā, a
 se bōne batho ba ba ka dikuluša-
 xō thaba e namakhale, batho ba-
 xa Malatši le bōna šaai ba du-
 mellana. Ba xa Malatši ba thōm-

750

K34/82 21

a xo folêla dinti ka kxôhlô, ba di-
 kulusa thaba ka tšona, e mpa tša
 seke tša dikulusa thaba, byale š-
 aai, a tšeya mollô a thšuba, a
 dikulusa taba yaba kemoka kxa-
 ne ya fêla, kxane e fentšê Ma-
 latšê. — Serêto sa lelako la xa
 šaai, ke ba xa šaai, batho ba
 ba boyato tubatše, wa xaša pō-
 di e a nama wa tšota o ekxa m-
 ošô, phalaborwa se ile ka xodila
Thobetsane, ke ba bina moko, ba tšw-
 a ba le matsangwe, kxoši ya bōna
 e be ele Mafepê Mafêpê, bōna e
 be ele bōmotwana. Papatō bōna
 ke Mampuwele, byale a tšeya
 mosadi ngwana Papela, mosadi
 yo o be a le batše kudu, byale kxoši
 a duma mosadi, Mampuwele a

750

K34/82

22

phakisa a le moxsa xone, kxosi e tlabaya
ya mpolaya, byala a tshaba le
mosadi wa xaxwe, a zhabela ka
makxolo wa xaxwe xa Mohlabe. Mo-
sadi a belêta ngwana wa moše-
manyana, leina a moêla xone ke
Makhine, ka xobane, papaywe o be
a sa xopola xo dula ka makxolo wa
xaxwe, o be a nyaka xo feta, ba ka
makxolo wa xaxwe ba xana. Ke xe
ka moxato ba mmetse kxosing, kx-
osi e moamoxêla. Modirô wa bô-
na ebe ele barrôka pula, ebe balo-
ba pula, xe ba fihla bare mohlake
wa mauba, malubi xe a ka seke
a dira byale, o tla xakiwa ka sa
mafuni. Serêto sa lelako, ke
Tshobêšane wa mauba ke motho
ya ~~ba~~ boyato bohlake bohlake marôle

750

K34/82

23

Mohlôpi o moxolo wa mmasebutla, sadimô motho ya boyato olose-mathebe, matsangwe re isa moano, ye boyato olose-mathebe.

Mahlakwana. Ba bina tlou, ke kxôro e yaxoba ele ba kxâma ba Morena Mafêfêe, empa ba dula motong wa xa Mahlakwana, ba a hlolwa ke Thobetsane, moto o we ba ubitša xone ke wa xa Mahlakwana ka xobane ke bôna ba xo dula xa ôna pele. Rapwê moxolo wa kxôro empa ke mabele. Byale Thobetsane xe a yo beta ditaba mošate o be a sepela le yêna Mabele, ke ka baka lewe a bileto a tsebêra kudu, xo fihlêla le xe xonaya yêna, ka ntle le Thobetsane, ditaba e be dia moxêlwa.

750

K34/82

24

ele xore ne taëlō ya Thobetšane
 ya xore xe a se xōna, ^{we} xō₁ fihla m-
 ahlakwana ditaba dia moxêlwe.
 Ba tšwa felō xotee le ba xa
 Mohlabe, ba ile ba phatlalla se
 xōdikane le ba keng la ntwa ya
 Morena Maboya le Morena
 Setopane. Ke xe ba thšaba b-
 a yodula Marokolo, xa bakab-
 a dula lebaka le letelele, ba
 raka ke phefō ya xo tonya le se-
 lemō le moxodi o nodula o tibi-
 le. Modirō wa bōna o moxolo
 ke xotsoma le xotōka mathēbō.
 Serēto sa leloko, ke Mahlakwan-
 a wa xa phōxōle, ya boyato moxoko-
 do, matlōbōtlōbong a xarepō le moxō-
 di. Marokolo se isa moanō se b-
 oya tubatre o xatšato phodi w

750

K34/82

25

a tsoxa a e kxa morôxô.

Masete. O bina klou, ke leloko ka
le tee le Mohlabe, monna wa bokolo-
xolo o ile a tšeya basadi ba ba bedi.
Byale mosadi yo mongwê a ba le
bana ba bahlanke ba ba bedi le ba
nenyana ba barara, yo mongwê a
ba le mošemanyana le banenya-
na ba bahlano. Byale monna a ra-
ka mosadi wa xoba le banenyana
ba bahlano. Mosadi wa mamonyadi-
diwe a seke a ba le pelaêlô a
nodula bokadi, xa fihlêla bana ba
xaxwe ba xole, banenyana ba xaxwe
e ba nyadiwa, byale monna a hlabe
dikomo a tšeya nama a e ya a
jêla ka lapeng la moratiwa, mosadi
a belaêla a ba a iša ditaba
banneng, a wa banna bare xomo.

750

K34/82

26

nna motho e nkhato o nkhale le sa xa-
 xwe, lapa xa leji lengwê, xe o sa m-
 oate molesetše a le byale, xe onyaka
 a xoya tša lapa le o jêle xōna ka-
 mo la peng. Awa ditaba tša fela.
 Byale mosadi a xama a ba lempa
 monna e nyaka xo tseba, mosadi a-
 xe ke imisitšê ke mosate, byale m-
 osate a sekê a motseba, monna
 a leka ka matla, xe sekisša mosadi
 a ba a maisša ditxōrong, mosadi a
 nobolela byale, xo fihlêla banna bare
 molesetše ke tla bōna xore ngwan-
 a o swana le mang, e nile matš-
 atši a mosadi xe a šetše a le kka-
 ufi monna a tšya ke tladidi a-
 hwa, ke mona ditaba tša fela.
 Mosadi a bēlêla ngwana leina
 la ngwana bare ke Masete ke mo-

750

K34/82 27

šemanyana. Masete ke xone mo-
 tho o šele le leloko la papaxwê, k-
 a bana la xo sata. Ke moka ngwana
 a xola a e kwa hlalotšô ya leina
 la xaxwê, a tšeya mosadi mosadi
 a ba le bana, Modiše, šatašata,
 sekxwari le Mahudu. Moxolo wa
 bōna sekxwari, o latêla ke Mahudu
 ka morao Modiše le kōkhwane ke
 šatašata, byale papaxwe bōna a
 ba batša xa batše xone le tšebe xone
 ke lena ba xa Masete, byale ka xe
 le o kwa batho ba xêšim bare ke nna
 Masete, a wa bana ba akwa m-
 alaô wa papaxwe bōna. Ke moka
 le bōna ba tšeya basadi, sekxwari
 a tšeya ngwana Mayene, Mahudu
 u a tšeya ngwana Mašumu, Modiše
 a tšeya ngwana Lešela-nokana

750

K34/82 28

Sarakara a tšeya ngwana Matha-
 re, byale le bōna ba ba le bana di-
 Hoxolo tša masete. He mona khōrō ya
 xola, ba e thēta le loko la bōna ka xo-
 re, Masete mabe a mokwala a xo-
 kwala khole, a xo kwala bapedi le
 tsakwē, nna re boya moxo o mabē-
 le, mokolo o mafsi, re boya setōdika-
 ne moseteng xa ra Madome a ma-
 hlaka, xa ra moxo mutšwa hlōle
 xo etsa xo rāša mafōtla, re boya
 setalataleng. He ba khomana
 ba khōrō ya mosate, kudu kudu
 ke batseta, ka robane kxōši xe e
 nyaka xomana mokho kxōšing e
 ngwē o roma bōna. Botata mo-
 xolo wa bōna ke ba ruiwi ba
 dikxomo, he le xa bētla mahudu.
 He khōrō e kholo mosethšabeng, ke bōn-

750

K34/82

29

a beng ba nara, ba rēni ba ditaba
 tōa sethšaba Molaudini Motaka Mongale
Rapanya. Baile xe bale nkoetā
 Kxōrō ena ya ba lina nare (Kxōrō),
 papatē kuwane a sa nyane mosadi
 wa kaxwe a mazloxēla, xe a ya
 dikxōneng a e ya nare, xoba noko le
 morōtong le masēmong ka e le ka e.
 Byale xe mosadi a ka mafaranya
 xe a boya ke molato, o motiya ka mo-
 kxwa o nkeo mosadi mosadi a ka
 sekeo a phela, mafellō mowe mo-
 sadi a be axō a phutha thethō a
 dula xōdimu xa yōna, byale mo-
 nna a nodisa byale byale ba moli-
 fiša ka mokxwa o ba ratato, a
 sa xane, empa yēna a tšwēla
 pele le mošomō wa kaxwe, xo fi-
 hiēla mowe ba nthšepo mahlō ba

750

M34/82

30

molebella. Mosadi oile a phuma
 dimpa tš'e dintš'i a bëlêra ngwana
 ka otee, yo we leina la xaxwe ele-
 xo Huwane, ke xone modimo (Hweb-
 eyane xoba Kxotswane) o ilego wa
 êma nae. Ba xabo ba mohlôya kud-
 u, ka ba ka la metxwa ya xaxwe
 ka xobane mosadi e nka be a bëlêre
 bana, a phumisa ke serôba, yaba
 xe batho ba šele bare mofuta o
 a se batho, bala ba xabô, bare
 a wa ke mofuta o šele ke wa
 xa tatanya, byale ba nodisa bya-
 le, ke xe ba le mošate ba ba a bêla
 dinama ba fêla bare, tatanya
 wa phutha moze, a eya a tš-
 eya, xo fihlêla ba tswalla e ba
 kxô e kxolo e le ba xa tatanya.
 Papatwe Huwane ke Makhuthu

750

DEO 6 1945/3 4/82

31

byale Huwane, a tsēya mosadi
 a bēlētā ngwana wa mošema-
 nyana a rēlwa leina la papape
 Huwane bare ka Makhukhu, yo
 mongwē Makhitlētē, yo mongwē
 Makadikwa le Mpyanyela. Bya-
 le bana bana ba xola le bana ba
 tsēya basadi, Makhukhu, a tsē
 mosadi xa Mongule a seke a
 bēlētā, a bēlētā ngwanenyana
 fēla, byale ka se ngwanenyana
 a sena xae, Makhukhu e hiva
 le leina la xaxue, le leina la pa-
 pape Makhukhu swa sebe le se
 sloxolo se bakal-seiēlato.

Makhitlele. A tsēya mosadi xa
 tokweng, byale yēna oile a
 ba le ngwana wa mošemanya-
 na, leina Makadikwa le banenya-

750

K34/82

32

na ba bane, makadikwa e noba
 leina fêla ke la moroto wa
 matxitlele yo wa a ileya a hwa
 e sale ngwana. Byale ka xe
 maina bana ba ethatêla ka
 nozi, xwa bêtêla ngwana yo m-
 ongwê, ba morêla leina la Moya-
 nyela, byale ngwana a le xana
 ka tsela e, a lalela a lla bošeto,
 byale xe ba e ya ngakeng, ngaka
 yare ngwana o xana leina. Bya-
 le ba laolela maina a ba kobô
 ka moka, ditadela tsâ xana, ke
 moka ba laolela la makadikwa
 tsâ dumela, ngwana a humola
 xolla bošeto. Moya nyela a tšê-
 ya ngwana Masête, a ba le ngwa-
 ana wa mošemananya ka ote e le
 benemanya ba bararo. Byale mai-

750

K34/82

33

na a basotho ba tšela ka mokhwa
o, ke mokho a ka tšeya mosadi by
ale mosadi a ba le bana, ngwa-
na wa mošemananya wa pele
ba morêla leina la papat e mon-
na ke ele ngwanenyana ba morê-
la leina mammuwi wa ditxomo,
byale ba ka moratō xōna a bana
kaba, tšela ba nyakisā maina a
ba xabō, maina a we ke a ngw-
ana wa pele, bana ba moratō,
wa mošemananya ba morêla le-
ina la mokolō wa xaxwe, ngwane-
nyana la kxaitšedi ya monna, ma-
mmuwi wa ditxomo. Byale kxōtō
ya xa xaxanya ya napa ya xola
ka ditloxolo. Byale sešeto sa bōna-
sa moloko ke ba xa, Raxanya phu-
tha mose, a moōka mose, a moōk.

750

K34/82 34

a ke bōdile, mona lempa a teiwi ko
 teiwa moapa, ke motho yo a boyat
 o nkōpetši xa mathhari a namane, xa
~~ma~~ mma pōlō e boato, xa mma p-
 eleya bekho, banna le seke la kwe
 bohloko, a se le roxa ke le topo lapō.

Kxōō ena ebe ele ba suiwi ba di-
 kxomo, byale ka ōna moxwa o w.
 e late moxolo wa bōna a xoba a
 dira ka ōna, ba xabō ba mohlōile a
 tlhoxa a fihla mona lefaseng lena
 a tšena ka Masumu, a wa kxo-
 ši ya moa moxela.

Maomane. Ke ba bina phala, ke
 ba tswetla, o tlhoxile a le bohxalaka
 xe a tlilo fihla mo naxeng e, le yē-
 na o tšene ka masumu. Ba fihli-
 le ele banna ba ba bedi Madibeng
 le sethropo sethropo, byale bce se

750

K34/82

35

Ke ba fitša ngwana ba ahwa xwa
 a šala basadi le bana ba banya
 ne. Ditaba tša bōna xa ba ditsebe
 xa batse, fêla sešeto sa bōna šo-
 na bare, a xee mokhalaka a xe
 sebê, a xee a xee sebê motlabo
 wa matšie, ya bayato sephiring
 sa xa mahuma. Modirō wa bō-
 na ebe ele xo dira dipheka le xo
 dira dikxōhlō. Malaudiši Mathari
 Matomane, mphathō Matuba.
Sehxobêla. Ke ba hina noko, bašwa
 ba le sealang, ke ba phalaborwa.
 Kxoxo tswadi ke Moseku, ke yēn-
 a xo tla a fihla mo nateng e, a
 thšabile, dintwa tša mapone,
 Kemona Mašumu a napa a
 motopa, a ya a meta mošate,
 empa e be ele monna. a thya

750

K34/82

36

Mosadi xa Moyene, byale mosadi a
 bèle, bana, Mabeta, Makunya, Mose-
 bu le sethropo, byale Mabeta le
 Makunya ba ahuwa e sale masoxa-
 na, sethropo yaba seticêla a sene
 a tšeya mosadi. Noseku a tšeya
 mosadi xa malome axê, a tla a tšya
 khôro ya xa sekobela. Bana ba xa xê
 ke bana Makiwabala, Matietie, se-
 kolopata le matankete, baile ba
 tšeya basadi ka moka xa bōna, ba
 ba le bana ba we le hono khôro ya
 a sekobela e xo tšya ka bōna.
 Modiro wa bōna ke xoxoša le baka
 le matšokō. Setšo sa bōna sa leloko,
 ke sekobela sa matšeka putšê le
 lefōle, ke ba xa matšwatše wa lepê, ba-
 tho ba ba boyaro secaleng sa matšathu-
 ba wa xo khumisa bana dikaleng, batho ba baya
 xo mma baneng xa xa monkadi xa ya mabula,
 mmaba ye ana dikala, tšis e ana ke beng basa-
 tšis.

750

K34/82

37

Макокогора. Кхорѳ ена ке ба бина
 Hou, e dirile ke monna yomo-
 ngwē ba motopi, bare ke Motse-
 ri, e sale le soxana nyana. Bya-
 le xe ba mutšišā are ke tšwa
 Byatšadi, a wa ba mofa Ma-
 dulo Mašumu xore a molele.
 O ile a molela xo fihlela a e-
 ba monna, byale madulo a
 mofa mosadi bare ke Maleph-
 eka, a ba le bana ba bedi mošēm-
 enyana Makadi, ngwanenyana a-
 hwa esale lekhata. Makadi a
 tšeya mosadi Phume. Bana
 baraxē, manwane, serite,
 mathe le mofa, banenyana
 Makxômole a tšeya ke ba xa
 nkwane, serasing a tšeya
 ke Kxōrō ya xa Mohlabe. Byale

750

K34/82

38

Kxôrô ya napa e xoka ka batloko.
 E be ba mofile modirô wa xole-
 tsä phalafala. Serêto sa le-
 loko, Makhokoropo wa Kolobê ya boye
 xa lebyêse xa mamorapa wa rêkê-
 kla, lebyêse reiša moanô re bo-
 ya byatladidi bya mamorela bo-
 na dikolobê. Sena ke serêto
 sa matseni xe axadile se,
 Ke nna borôkô bya mathamateng
~~mo tsa nna sepa laha morwa~~
 sekhwêšê a kenye morôkô ke se
 ngwana, Ke nna hloko ya nku mo-
 xôšê ke kxokoxa le selong badiya
 batla ka xothekxa, molaudi Mabele
Matofe Mohlabe mphathô man-
 qana.

Matofê, tsä kxôrô ena dilau-
 disä ke tseke Matofê, mphat-

750

K34/82

39

hō Matuba. He ba kina tau, he
 ba a madyane. Matsātsi he kxoxo
 tswadi, oile a bēla Mokxotso, ka
 moafo Mohofe. E le xore he dko'i
 yo matsātsi, byale erile xe monum-
 a xadi Matsātsi a babya, a bōna,
 xore bolebeti byo bo matwesebo bo
 ka se mophidise byale are xobana
 le swanetse xoxwa se we ke le
 batsofo, yo we a sa kwexo ke mo-
 tato wa xaxwe. He beile le naka
 la pula kowa le weng lela, byale
 wena moxolo xe ole nyaka o khōme o
 sepele le dingaka, ditla le hla lo setha
 tsela e le ka letsofo ka yōna, ke
 moka are xo moatso wena he
 xofa dikxomo tse pedi, kxomo e
 ngwê le tla mpoloka ka yōna, byale
 dikxomo tse dingwê le ditoto tse di

750

K34/82

40

ngwê le tla a baxana na tšona, ke
 mona a hwa. Oile na mona tša lw-
 a tša fêla, byale na moxarô xadi-
 llô, moxolwane a aloxa a tšama
 a laola, a laalela le naka la pula
 byale ditaola tšane o swanette xo
 balaya ngwana wa xaxo o fona na y-
 êna o xone o tšeya le naka la pula.
 Monna o ile a sitwa xo dira taba
 e. Gaba mona pele xa xone a hwe o
 ile a laela le kxothwane ditaêlô na m-
 ona na sephiring. Byale le kxothwane
 la thōma xo dira kxane ya xone yêna
 a ka ya a le tšeya, ba dumêla xone
 sepele, a ba fetala na xone fêla le
 xe ke le tšene nka setle na lešupa
 bare xofukite, a na a letšeya ka
 mokxwa o a letšweya na êna. Mo-
 xolwane o ile a be fêlwa kudu. byale

750

K34/82

41

Moratšo a bōna xa botse xore ka xika-
 no xa e xōna, ma fella ba ka mpola-
 ya, ke xe a tšaba a kile fihla mo-
 nateng e, a dumediša ba moamo-
 xela, xore pula ya xa Mohlabe e
 tšee ke hima-moxolo, a e tšee xa
 Mohumaxadi Marebole, ke moka m-
 oxōpe a thōma xo tšeya khang le m-
 onna yo mangwê are pula nna ke ya
 e tšeba, are o ke o dinê se bōne, a
 wa a dira pula yama, ke moka ten-
 tšee la kuma xo fihlêla le tšena
 ka mošate. Ke moka ba fêla ba e ya
 ba mošate ba lba xo yêna, matelona
 ba lba ka mošadi Matšebe Mohlabe.
 Byale Mohafe are ke tla xofa n-
 a ka lapula Mohlabe, a wa ba du-
 mellana. Maina a botata moxolo
 ke a, Tibedi, Tibedi a bēlêla Maxa-

750

K34/82

42

ta, Matata a bēlēa tseke, tseke a
 bēlēa Mamping, Mamping a
 bēlēa Puleng. Ke moka yaba kx-
 oro ya xa Moxōpe e xodile. Serē-
 to sa bōna sa leloko kesena, Mohope
 o boya se ja bohixwē, xa boa e lora
 bohialla, bohōna le mošexeletši, ba
 Madiatane mošwene sethepa sa
 nku ya tona se bapoxa thibutong. Ke
 Madiatane šobos se špēla kōma ba-
 xolo ba sa e špele.

Malisa • Diataba tša kōna e dila-
 odišitšē ke Serini Malisa ya we mphat-
 thō wa xaxwē e le xo lengana. Byale
 kxoro end ba ile bathopa monna le ina
 laxaxwe ele Palase Malisa, ba meya
 kxōrong ya Mongale, byale ba bō-
 na xore monna a ka seke a kxōna
 xo dula a hetee, ba moka mosadi

750

434/82

43

Mphodi, a bēlēya bama, maina a
 bōna siri, Phupu e Jane, byale
 batsēya basadi ba bēlēya ditloxo
 tša Pelase, ke mōsa kxōrō ya bōna
 ya xola. Ba bina thšwene, xokw-
 adala xone tate mōxolo wa bōna o
 be ana le basadi ba ba bedi, byale y-
 o mongwē yaba mamoratuwē yoma-
 ngwē mamonyadiwe. Byale mamora-
 tūwe ka tsatši le lengwē o ile a ima,
 erile xe a bēlēya a bēlēya thšwene,
 ke xone ngwana o be ana le mōsela,
 fēla mmele o swana le thšwene
 e kxolo ka mathširi, mahilō e lea motho.
 Byale ba kxokolo xe ba etšwa ka nt-
 long, ba batsa monna tabae, byale
 monna, are, sepelang lobolaya, basadi
 bayā ba bolaya, byale are xobōna le
 seke la batsa motho tabae, ba dumela.

750

K34/82

44

xe ba kloxile, ba thōma xo tōma ba se-
 bêla ba nana, xo fihela xe batho ba e-
 nela na taba e, byale mo ditshaka tša
 xaxwe xe ba hlakana nāe ba fēla ba e
 dimēla maleda (thwene) byale mon-
 na a bōna xore taba ena ke bohloa, ka
 moxoto ba tla bolaya nna, ke moxa ke
 xe a tšaba ba tliša motopa. Xe ba
 mutšiša xore ke wena Palase mang
 are nna Palase Mosebe, a wa lei-
 na la tuma byale, byale ka tšatši
 le lengwē xwa fihla monna a e tšw-
 a tšwetla, a ^{mošepē} motšebā, are dumēla
 mahlanyane, byale batho ba thōma xo
 makale, empa ba mutšiša monna,
 xore ke wa xa mang, ke xe a hlalo-
 xa ditaba tše, are ke wa xa Mosēbē,
 empa lechono o tšibya na sa fane
 sa Maleda. Sebōko sa bōna

750

K34/82

45

sa leloko ke sena, ke ba xa Malesa
 Kxolo le bapala, ba boye se leng twe-
 kla xa sa mapulana.

Popela. Ke ba bina tlou, ba tšw-
 a 'felô xotee le Moklabe, ke ba axi ba
 nana. Ma Kxolo Kxothwane wa bōna
 ke mamolōtli, o ile a hwela ke
 monna e sa le ngwetsi, byale a
 xana ba nna ba leloko la xabō mo-
 nna, a dula le motho o šele, a
 bēlē a bana, e nna bana ya no-
 ba ba xa Popela. Mosadi yona
 e be e le mosadi ya moxolo Kxōrong
 ya xa Popela. Maina a bana ba
 xaxwe ke a, Moxilz, Mapae, se-
 rupe le Sepedi, bana bana ba ile
 ba xola ba tšeye basadi ba bē-
 lē a ditloxo tša Mamolotli, ditlo-
 xolwana le tšōna tša ba le bana.

K34/82

Molaudisi Motala Mongale mpha-
tho wa xarwe ke Melau. 46

750
Ke molla xhoro ya xala. Ke bona di-
xoxo tswadi tsa mosate (bomalome
a xhozi). Sereto sa bona sa lelo-
ho ke sena, ke popela molla thsa-
kwe, ke rena batho ba ka Mamoloti
wa setola sefeladi, ke rena nam-
a ya phaphati letsoto, namana dibe-
xwa mosate. Rena re boya le name
mabye marama, masela a du-
la ke xhozi, le name re isa moano
re boya setalating.

Mala. Ke ba bina tlou, ke ba
tubatse, baile ba leta le ba xa
sai xe ba e ya Phalaborwa, ba
tswa ba letubatse. Bala baite
xe bale Phalaborwa letsati la fisa
kudu, bala ke xe ba xoma ba boya
xa Mahlabeng, ba tswa ka xhoro ya
Masumu. Papaxe bona ele tla-
K34/82

750

K34/82

47

pa, ana le mosadi ka otee, a bē-
 lēta bana ba ba bedi ba bašemanyana
 le ngwanemanya ka otee, byale wa
 le khōthwane wa mošemanyana a tla
 ēla ka bana la bolwetš' bya monoko-
 xane, a ka a tšeya mosadi. Mabu-
 lala a tšeya mosadi a seke a bē-
 lēta, a xona a tšeya mosadi yom-
 angwē, yēna modimo wa mathusa
 a bēlēta ka yēna khōrō ya xola.

Ditaba tše di boletš' ke maneyo-
 xane Māla, yowe mphathō wa
 xaxwe elexo Makhama Serēto sa
 bōna salelotso, ke Māla wa motleng
 tšama le letolo la ma mōra motara malō-
 nō o moxolo wa xokela a lōta xa boesa
 ra thopola thotla. Ke yena Batubat-
 tse ba ka mošeya mohlankwana wa
 xa ra phōxōle, yena ke boye thsobye xa

750

KB 4/82

48

marana pula le phetole, thobye re
 isa moano re boya tubatse wa kasa
 phodi e tsoxa e nanna wa kxa moato.
Thekwane. Kxoro ana ke ba bina
 phuti, ke ba kōne. Monna oile a
 tšena basadi ba ba bedi xe bale
 kowa bokone, byale mosadi yo mong.
 wê e le molo, a bolala bana ba mo-
 xadikane. Ka tšatši le lengwê a bo-
 laya yo mongwê xape, byale ka xe
 mosadi ebe e le mamorature, monn-
 a a dula ditaba xodimile ka m-
 aiaō, byale ka nguana yo wa bo-
 raro mosadi a tšena ke lešōkō, a
 isa ditaba batswading. Batswadi-
 di baye xo monna bare, othha
 Mohlare o xola ka ditshabi, byale
 re kwa bohloko kudu xe batloxo ba-
 iena ba no fella fase, byale ka

750

K34/82

49

xoriale se swanetše go tšwa se tš-
 ame se ekwa se se fetšaro lapa
 le, monna a se le tššuba keng, mo-
 llô o tššuba ya ~~o~~ o tšaro, kemoka
 ba motlaxela a le byale, ba batša
 moredi wa bōna gore xoka one
 xe wena o ka isa dipelaêlo tša
 xaxo mošate. Seena sere senw.
 a bonopi sa bonhalaka o se mpōn-
 e molomo mpōkōpōkō, pele xa lehu-
 xo êta mong wa bōna. Banna batla-
 ya ba xokwêla. Mosadi a ya
 Kxōnong, ba Kxōnō bare monna wa
 xaxo o ka e, ke yēna a swanetšego
 xotla mo, mosadi a se sewe ke se
 bolêlago a sekwe, ba xei le bōna
 ba ile batla, ba bolêla naê a seke
 a kwa byale nka mokwa o ke tšile
 ko mo ka ôna. Kxōnō ya dumelana

750

K34/82

50

le dipolêlo tsã mosadi, ba roma pa-
 mpampane a hitima a ya a bitšã mon-
 na, monna xe a fihlile, bare re bōna
 mosadi wa xaxo šo, o bolêla ditaba
 tsã bohloko, byale o e wena, xa o th-
 eletšë, byale monna are, morena le
 nna ke kwa bohloko kudu xo fetu m-
 osadi yo, byale taba e e ntšhitat-
 xa nena sa diatleno, enaba ka o-
 ne xe nke batswadi ba xaxwe xe
 bana le selo ba thusa xa ya
 xo tsama re ekwa. Banna ba
 kxōšō ba ile ba meella kudu, ba
 ba ba motlêma, ka bana le, ke yē-
 na a swanetšë xo tsama a kō-
 hōka dikōlōtō, le batswading xa m-
 osadi e be xo swanetšë xo ya yēna
 le xe e be ba tlile o be a swanetšë
 xa bolêla na bō ka molaō, byale ka

750

K34/82

51

xe a boletš'e mo kxōro. Ka morapo ka
 ô-tô ya bitš'a batswadi ba mosadi, xa mō-
 xō le moxadikane le batswadi ba xaxwe
 . Ke ba fihlile bare e wa le bitš'a
 ke tene, fêla ka dlo tš'a mosadi
 yo, byale re re sepeleng naê le tš'ame
 le ekwa se sejaro dapa la mosadi
 yo, fêla batswadi ba mosadi monna
 wa xaxwe ore, diatla bošai thusa-
 ng xa lena le selô, e wa batswadi ba
 thaba ba nāš'a thš'elētē ba sepela,
 ba klemolla monna a sepela nabo.
 Ngaka ya ya ya tš'a mosadi wa
 a mamoratwe, batswadi ba ma-
 mundi ba boya ba letš'a mefulu-
 kane, ba fihla mošate, pele xa xore
 ba fihle monna le mosadi ba utu-
 ma, ka xobane mosadi o be a swa-
 netswe xobolwa. Kemolla ke xe ba

750

K34/82 52

thšaba ba tlilo fihla mo naxeng e.
 Ditaba tšena di laudiša ke
 Paulô lewele mmina phuti,
 mphahlo wa xaxwe melau. Ke ba
 le mona naxeng e, mosadi e
 bēlē a ngwana ka otee wa moš-
 emanyana, leina la xaxwe ke Moxdi-
 le, papatē ke Ramolapo. Moxaile a
 tšeya mosadi, a bēlē a Ramolapo, Ma-
 botwane le lešoka banenyana Mase-
 rote le Moxxadi, Maserotale a tšeya
 ke semuxxiši Morei, Moxxadi a
 tšewa ka sebela. Bašemanyana ba
 xola ba tšeya basadi, a ba ka ditloholo
 tša xaxwe kxōtō ya xola. Sešeto sa
 bōna sa lelono ke sena, ke ba xa The-
 kwane a madome ba xa lesafi le maanō
 na re boye bokome bya ma nakana tša
 pudi, thekwane ke maanō ke tšeya

750

K34/82

53

thōrō ya bolepa ka namaretiā sehla-
 reng, sehlae sa dīra sehlarame, bo-
 'kone ke tloxele ke fihlele ka-ramadome
 o tshata.

Mongale. Kxōrō anca ke babina
 Kxōrō (nare). Mokhalabaye yo a tš-
 wetšero kxōrō e, ke Monangwe, ke yem-
 a yo a xotla a fihlele ~~am~~ monareng
 e na, a fihlele kxōrō le batšōkwe
 a seke a taboxa le mane le bye
 maama a, a dula ka tšheke
 ka borwa bya le tsika. Yaba
 ka xoriale o ka fase ka pušō ya
 mahlabe. O be a na le mosadi
 ka o tše, mosadi a tšwala bana,
 ke bo Motale, Mkhulukane, tš-
 ethsethse le Makonkwane. Byale
 bana ba ba xola ba tšipa ba sadiba
 dia baina le bōna ke moka ba xa

750

K34/82

54

Mongale ba xola, xore xobe byale bath-
 ōma xo ruwa ditxoma. Ebe ba dula
 ka xôdimu xa monu wa moxotsw-
 eng, byale bare xotloxa mowe batla
 ba dula motong wa mabotana.
 Moto ona wa mabotana ona le ma-
 fisa a xotella, a xo sethathefe
 le ka makatshê wa xêma. Sciêto
 sa bôna saleloko ke ba xa Monga-
 le, moxotsweng wa mamphele m-
 olerendi wa xo kxama, xa ke kxa-
 nye ka xo bôna badia, ke mehla m-
 olerendi wa kxale. Rena re boya
 molapong o maxolo maroti a pula,
 ke rona ba xa Mongale wa mola-
 pong.

Sebate. Kxôro ena ke ba kinatlou
 ba ts'wa bale Tubate, byale baile
 ka ntwa ya morena Seporane le mo-

750

K34/82

55

rena Maboya ba e lwa, sebaše a
 thšaba, a thšabēla tswetla. Ba
 ile ba dula xōna sebana sa mengo-
 wapa e mene, byale e rile ka ntw-
 a ya matsipi kōpa motšē, byale
 monna bare ke Mašakwane a thšaba
 a etla a fihla mono ka Mohlabe,
 rite ka ntwā ya bola-metsi a xo-
 poka moa ka Thšabela, a fuma-
 na xore o sa tenwe ka merwalo
 ya xonodula a rubele. Mosadi wa
 xaxwe are, nna ka ke sa nyaka
 xo feta naxa e, e luntile endale
 mabēle, bare sa xohwetsāna o ēme
 šakō a lena bo tlo xēlō, ke mona a
 napa a dula. O be ana le ngwan-
 a ka o tee, leina la xaxwe, bare ke
 Thšentšī, byale are xotola a tseyā
 mosadi ka Moyene, Hwebeyane (

750

134/82

56

Kxotswane) a motšua a ba lelo-
 ana. maina a bona ke ana, se-
 kimela, yo we a ile a bēle a xe
 morena Paulo a sepela ka kolo-
 ya mollō, yo mongwē Ntefane,
 le Putšane. le bona ba xola ba
 tšeya basadi ke xona xōrō ya xa
 sebašē e xola. Modirō wa borra-
 xwe moxolo wa bona, e be e le
 xo rula matha matšepa, manu-
 mu le mesebe. le xe e be band-
 le modirō wa mohuta o, e be e le
 maswanetsā hiōxō ke mahlō a tšie, k-
 a xobane e be ba tšaba xolwana.
 Ditaba tšē dilaudišitšē ke Ntefane
 sebašē, yo we mpaathō wa xwe e
 le yo Melau. Serētō sa bona, ke se-
 bašē, ke motubakē moka mošeya m-
 ohlakwana wa ra phōxōle. Re na e

750

K34/82

57

boya tswetla xa ra mapuleana, tswetla re isa modimo re boya tubatse mohlake mohlaka maiole matla maraana, nae e ka ke a manyana, tubatse ra xaša phodi e toxa e namile ra xaša morôša Mathake. Kxôš e na ke ba kina noko, ke ba phalaborwa Modirô wa bôna ke xorula dithsipi; tša marumu le matšepa. Mokxalabye yo Mantšôana o ile a tšeya basadi ba^bbedi, byale mosadi wa dele a ba lengwandana wa mošemananya ka otše, leina langwana ke Mathake, bamorella papatwe Mantšôana. Byale ka morapo a tšeya kxarebe, ya ba Mathake Malatši o xotše ke lesoxana, a thôma xo rōbala le moxatša papatwe, byale papatše a lemoxatš.

750

K34/82

58

a ba e, a thōma xo hloyana le morwa
 a wa xaxwe. Byale banna bare m-
 otšeišē mosadi o tla kxona xolwa na.
 A wa mokxalabye a dia byale, byale
 ka xe mose o sa lebale le hudu la ōna
 mosoxana a tšwela pele le xorōbala
 le mokatsā papatē, mokxalabye a be-
 fēlwa hudu, mathake a tšeya m-
 esadi wa xaxwe, a thšabēla mono-
 xa Mohlabe. Ke moka bana ba a
 ba bēlētayo ba ipitšā ka sefane sa
 pleina la papatwe bōna. Ditaba
 tšena dilaudišitšē ke Sametsing
 mathake, mphathō waxaxē Mangana.
 Sešho sa bōna ke baxa Mathake a
 manthšana a malatšī ba phuti e
 hlēla malōbana, mosetwe e hlwa e
 sobetšē moriting. Ke batho baxa Ma-
 thake wa mphatoleng rēte le ngwē

750

K34/82

59

mabedi a nthōrātšā, ba malatši phe-
 pela ka ngweste le šela o fēbala-
 ta. Re na re boya phaleborwa xa m-
 alatši bolle noto, xwa lla theko bopele.
Kokweng, ke ba bina Phuti. ~~Bya-~~
 le baile^o ba fihla mona, ele seth-
 saba sa xa Mametsā, e rile mo-
 hlantšha ba xa mametsā ba laela ba
 tloxa^o ba eya Matlōumeng bōna
 ba šalla. ke xōna monna yona
 kxoxo tswadi ya kxōro ya xa kokwe-
 ng yo ~~ke~~ le xodumu, o ile mohlantšha
 ba xa Mohlabe le ba xa Mametsā b-
 a yo baka naya, ēna a šala a
 utamile. E be ba baka ka tsela
 e, xona le lefsika bare ke tēkame
 byale lefsika le ke lelexo, empa
 ka tikhong ya tōna ke lelesese e
 ka re xe baitho ba kxobokame ba ka

750

K34/82

60

le kxarametsä tawā. Byale bare, a
 reeng re yo kxarametsä lefrika, ba
 we lewela ka xabōna ba fentšwe.
 Awa baya ba fihla, ba xa Mohlabe
 bare renyaka xore lefrika lewele ka
 zhekō xa nata ya xēu, ka xoriato
 y bala le bōna bare le rena renyaka
 xore lewele ka zhekō ya xēu. Bala
 ba ēma ka kowa bala le bōna ba
 zhōma xo kxarametsä lefrika, lefrik-
 a la sewe Mametsä a feta le
 naxa ya xaxwe le Mohlabe le yēna.
 Byale lexodimu a tswala sekxa-
 fo, sekxafo a tswala Mprumi,
 lexodimu, Mphete le Māšexwane.
 Byale bana bama ba tšere basadi
 ba dira le loko xore le xole. Thekwane
 lokweng ke bōna ba buri ba ditale
 kōmenq, xe motho a ehwa ~~ea~~

750

K 34/82

61

ke sampaka a sa khone xodira
 ba bona ka bona. Ditaba tšena di-
 laudiritšē ke Maphašē Lokweng, yo
 we mphatho wa xaxē eleromatuba.
 'Serētō sa bona sa lelono, ke lokweng
 ya boyatola moraba, tšena ke boyā
 matalale borētēlē, bya naxa.
 Morema le tšena e sale khōrō ka etee
 le Lokweng, leina le la morema ke
 xone sefane, se thomile ka dikwēro
 ka xobane xe a elula le motho, a bō-
 na xone motho wa mmolaya, a fēla
 ake, molamoleng nna ke a morem-
 a ka selepe - samatane. Kemo-
 ka ya napa yaba baxa Morema.
 'Serētō sa bona se swana le sa
 xa Lokweng. Madira wa bona
 ebe ele xoxa matšwa mahladu,
 ke xone meraba ya xoxwala mamula.

750

K31/82

62

Schelisè. Ke mina Hou. Matko yo
o fihlile mona a le nozi a latele
Kxaitšedi ya xaxwe Makhlangakwe
a tšere ke baxa Mawene, Kowana-
xeng ya Balobedu. Papatê le mma-
xê baile ba hwa a setu a tšeya
mosadi. Byale xe a fihlile mona
a bêêka a tēka dikomo a tšeya
mosadi, leina la mosadi Makhokong
ngwana Madikê Mosadi a bêlê a
bana ba ba bedi mošemanzana le ng-
wanemzana, a tšoxêla monna wa
xaxwe a ya le sekowa. Mpoi ke
mothōka oile a tšeya mosotho, bya-
le ka xe baile ba hwela ke batswadi
xa ba tsebe le mobatswato, ba no
tseba fêla xe ba etšwa xa motšā-
tši.

Sekhoka. Ke ba dina nare (komo)

750

K34/82

63

Baile ba šalla xe ba nareng ba
 leta ba ya Nareng xa ketswalo. Ba-
 'le bōna ba dumedišā xore babe ka
 fase xa Mohlabe, a wa boxōši: ke ba-
 zho, ba modumella. Keina la
 xa xwē bōna ke Moperi, moperi
 a tswala Moperi, Dena, Thōbēla
 le Manatane, ka bōna kxōrō ya xa
 sekxoka ya xola. Modirō wa bōna ke
 xo bētia meopa le dikōmana. Se-
 rēto sa leloko, ke ba xa sekxoka sa
 mekwa yo moxolo madibelešē dikxo-
 mo dieme mokwēle, tena re boya
 nkorētši bo dutla kōna xa matha-
 ri ya namane. Dilaudišitšē ke
 Dena sekxoka m phatho we
 xa xwe ne matuša.
Mašilu le Bayane. Kxōrō tšena tšē
 pedi tšena ke ba bina Phuti.

750

K34/82

64

Papatšê bōna Mašilu le Byane ke
 Mabedišê, byale oile xofihla mo-
 na a hwa. Ka bala la xo sekwame
 xa ba rwa, bathōma xo dira kxōtō
 tšepedi, yo mongwê a thoma xo
 bitš'a bana ba xaxwe ka sefane
 sa leina la xaxwe, empa ka se-
 setong sa leloko bahlakana. Ke
 sōna ke se sešeto sa leloko, ke
 Byane wa hloka xo ruela oha
 naiwa naiwa, rena ke rena by-
 ane bya setola, ke boya bokone
 bya manakana tš'a pudi, bokone
 la duma o lala le mmako ntlon-
 sa Mašilu. fofa ka xo khukhukh-
 a, wa fofa kxakula diphēwa di-
 ašala, ana rena ke itšê se loxa m-
 ašō sa nuta nhlwa xo fofa. Rena
 re boya bokone bya manakana tš-

750

K34/82

65

a pudi, bokone la duma o lala le
mmato k'klong.

Morêi. Ke ba bina tau, ke ba xa
Madipane. Byale bare ke ba xa mo-
rei, ka baka la xore monna yo bare
ke supulutane e be ele m'ho ya
a nyakato xotoma rudu, o be a r'ya
diphôôfôlo ka melabo. Byale ts'atki le
lengwê le le lengwê, xe batho ba
mutšiša xore supulutane o ka e,
ba fêla bare o ile xorêya melabo,
byale byale le mohla xona le mabyala
byale ka ts'atki le lengwê xwa ba le
byale la peng la xawê le xa moxolwa-
ne, a tsoxêla melabo ya xawê, a xo
pola xore o tla phatšiša a boya, bya
le a kxahla ke xotoma a seke a
boêla xae ka pela, byale xe batho
ba mutšiša ba more o saile xorêya

750

K34/82

66

melabo, e nile ka meriki a fihla,
 byale moxhwane a mohlalosheta ka
 mokhwa o a setšero a šumiša
 monete wa mabyala, a wa a se-
 ne a ba le pelaêlo. A nodina byall
 mohlalwa mabyala, mowe ba bile-
 xoba morêla le ina la dikwêrô ba-
 re ke morei, ke moka le bana ba-
 xaxwe bare ke baka morei. Math-
 o yo ailepo a fihla mona nateny
 e, ke semukxiš, morwa šupulu-
 xane. Ba-ya ba semukxiš ke
 bo, Pepere, morarane, šupulwane
 ke ngwana wa pele wa mosadi-
 a yo we ele xo setima mollo, Mothe
 le Matseni. Byale modirô wa bôna
 o moxolo ke barê ba diphošfôlo.
 Serêto sa bôna sa lelako
 ke baxa Morei baxa Thampulane

750

KB 4/82

67

Thšyapulwane a ephōsa se šup-
 ulwa matlaleng, ba khwana ba bo-
 yato setšwa-metš; ka makana
 pula la phetola, kowa ka mamoko
 o mabêle, moxo matšwa mathokab,
 kowa ka morei a nthāna, ka mo-
 rei wa xorêya pela a utla mara-
 bē wa mpa ditxabo. Ditaba tšē-
 na dilaudisitš ke Matseni morei
 mphatho wa xaxwe ke Mangana.
 Sa xaxwe se seta ke sena, ke
 borōko bya mathamateng sepa laka
 ke nya motata, ka kenye morōtš ke
 se nguena, kenya kxaitšedi ya
 bo Kobeng.

Maile, ke ba kina phuti. Baile
 bare xo tloxa manatukufye ba
 fihla bokone, ele xore baile
 ba thšaba utwa ya ka Maseta

750

K34/82

68

mowe bokone ba go thšabêla xon-
 a ba fumana ba thoka, byale
 bare ba thšabetsê thšakanieng.
 O rile xe a ke mowe a lora maanō,
 a roma bana ba xaxwe, xore ba
 yo bitšā morena Moletete, Moletete
 a fihla, xe a fihile Maile are,
 ebe ke lwa le moratho waka byale
 o nphentsê, byale ke kxopela diahla
 morena. Moletete a mofa bahla-
 bani, baya ba lwa e Masete, ba fe-
 nya Masete. Ka moraro xa phenyō
 e we, ba xa Moletete, bare xo Maile
 ere thobêla xonna, Maile axana
 xokwa, byale Moletete a fetoxêla
 baxa Maile makxêma. Maile xe
 a nyakisšā ditaba a fumana xore
 e ditaba didisa ke moratho waka
 xwe Masete. Maile a bōna xom

750

K34/82

69

nana e maemutšē ka maoto ke xe
 a tloxa a fihla mona na eng e
 na. Maile e be ele kxoši, byale boxō.
 ši bya xaxwe bya tšea ke moratho,
 moratho o ile a moka ke baxa Mam-
 etšā. Serētō sa bōna sa leleko
 ke sena, ke Maile yo moxolo mo-
 monokompa, batho ba ba boyata bokone,
 bokone ye iša moanō ye boyā mama
 xokubye bokama thaxwe.

kebele, ke ba bina phuti, ke ba
 none, byale le bōna baile ba šala
 mono ka mohlabe ke ba xabo ba
 xa Mametšā ba tloxa. Kudu
 kudu baile ba xabo ba raka M-
 anxapa, le monna wa xaxwe
 mafini, kabaka la xone Maxxa-
 pa e be ele moai, a fetšā
 le šaba la xa kebele, byale

750

K34/82

70

ka bakka la sekhowa ba šita
 xo balaya Mosadi. Mafiri o
 tswetše Mpata, ~~ho~~ Mpata
 a tswala Mangau, byale bya-
 le xo fihlela kxōhō ya Lewele
 e xola monaeng e. Serito
 sa bōna sa leloko ke lewele
 la maja xoxolo, matšee wešū wa
 ra nkakane wa bathšokwe ke lem-
 etšē xo akawa, ke bamapane, n-
 ana ya kxōhō e šimela diath-
 ana ba xola ba etswela mare, ba xo-
 lo bonkakale a nakušli o hwetšē
 bo xwabō o hwetšē ntlo e kumithō,
 tenna re boye bakane bya manakana
 tša qudi, o seke wa bōna mokone
 dinaka ~~ta~~ xo batana bolwane ka
 xane bo xona. Malaudiši ke Makxo-
 bele lewele, mphatho Makwa.

750

K34/82

71

Mafofo. Kxôrô ena na bakina kolobe
 ba ts'wala ba le xa Mamobolo byatladi.
 Monna yo a xo fihla mona ke M-
 ongangetedi, ke yêna yo a xo ts'wala
 Makateleni le Masafane, yaba ka
 bôna ba n'pile ba dira xone Kxôrô Exole.
 Sereto sa bôna sa leloko ke sena,
 yena re boya byôwe mokateng ka didi-
 ba dibya marera, kowa bya mamor-
 ela boana kolobe. Byôwe reisa moa-
 no re boya byatladi ya maborela b-
 oana dikolobe. M alaudisi wa di-
 taba ts'ena ke Malako Maloro, m-
 phashô wa xaxwe ke Makxai.
Maleto. Ke bakina marabe, ke
 balaudi, bathwa le n'pile moa ts'-
 wato, kowa mamatikubye. Monna
 a yona o sat'wa xo fihla. Byale
 o huile xo setš'wana ba xaxwe,

750

K34/82

72

le batloxo e so babe xina. Seno
 sa bona ke sena. Ke sena ba xa
 maleko wa pitulu motong wa xola,
 sena ke ditloxo tsa mamonyadiwe,
 ba leloko le sene la nwa bohloko, ke di-
 thšwene dilahlile ke moxudi. Rena
 ke boya mamatukubye bya bokone
 bokama thakwe. Maudisi Ma-
 kxapa m phatho waxaxwe Melau.
Rathšosi ke babina tau. Kxom
 ya bona ke baloi. Matho yo taile
 baile ba morana xa mametsa ka
 bakha la baloi, ke ke a thšabela m-
 ona xa Mahlabe. Lexana le hono
 Kxom ya bona e so ya xola, e sa
 foba matsi ka otee. Rathšosi
 taile a mphela, ya boyano lewa le
 moxodi le foloxa tšie. Dilaudisit-
 tšie ke Khēš Mohlabe, mphatho wa

750

K34/82

73*

xaxwe matuba.

Mattshala. Ke kxōrō ya ba kind kxom-
o (nane). Baile ba tšala ke Banane
ba feta, bōna ba epeya na fase
xa Mahlabe. Kxōro tswadi ya
bōna ke dipanana, byale Dipan-
ana a tswala Moê le Šakxomo.

Ka bōna kxōrō ya napa ya xolca,
Moê a tswala Seteke, Šakxomo
a tswala Matsipi. Kxale xa
bōna ebe ele baroka-pula.

Sevêto sa bōna sa leloko ke
se, Rena re boya nkoetši
budutša Hōma xa mathani ya
namane, xa pōlo e bošeto, pēlēxa
batho, banna le sekwe bohloko
xa se lerata ke lelōpō.

Enda 750